

1 Zó werd het Kerstfeest

A. Romijn

De meester had juist „amen” gezegd. Nu gingen de ogen open, ze gaven allemaal den onderwijzer een hand, wensten hem een prettige vakantie en stonden iets later te popelen in de gang. Hè, nu gauw naar buiten, waar de sneeuw hoog lag, nu fijn ravotten in die overvloedige, witte heerlijkheid, die je tintelende wangen en vingers bezorgde. Ja, wat was er mooier dan sneeuwfeest, wanneer je bedenkt, dat de school veertien dagen lang dicht blijft, dat het overmorgen Kerstfeest is?

„Kom Japie. Gauw jongen,” drong Wim aan, „zorg, dat we het eerst er uit zijn. Dan kunnen we de anderen net opwachten met een mooie bal. Reuze jong!”

De meester zag vanmiddag op de gang maar wat door de vingers. Anders had hij zeker het hele koppeltje weer terug gestuurd, zo roezig ging alles. Maar hij glimlachte. Sneeuw en ijs! Daar doet niemand wat tegen. Hij zag best, dat Japie en Wim niet op hun plaats in de rij liepen, maar vanmiddag zou hij maar niets zien

Met gejuich stormde de klas de school uit, handen groeven diep in de sneeuw, ogen glinsterden, stemmen klaterden door de winterlucht.

„Je zou niet zeggen, dat ze nog geen vijf minuten geleden met hun hele aandacht bij een mooi Kerstverhaal waren,” zei de onderwijzer tegen het hoofd.

„Jong goed, meneer Brouwer,” lachte deze, „jong goed. Maar het blijft wel in hun hart. Daar maak ik me geen zorg over!”

Wim had z'n bal gemaakt, Japie was niet achtergebleven. Hun klas was er nog niet eens helemaal, of

de projectielen suisdan al door de lucht, over en weer.

Japie zuchtte eens diep, tussen twee ballen door. Was er iets verrukkelijkers dan sneeuw! Dat was toch eigenlijk nog fijner dan schaatsenrijden; 't was haast gelijk aan jarig zijn. Maar veel tijd om na te denken, had hij niet, want weer regenden de sneeuwballen over hem heen. Ja, en dan moest je wel mee doen.

Plotseling een gejuich.

„Jongens, daar komt ‚ouwe Koos‘ aan.”

Een ogenblik was het wat stiller. Ze keken de kant uit, waar „ouwe Koos” zou moeten zijn en waarlijk, daar zagen ze hem aankomen achter zijn karretje. Nu zou het feest pas volmaakt worden, want ‚ouwe Koos‘ kon je het fijnst plagen van alle mensen, die maar te plagen vielen door een stel baldadige schooljongens.

Moeizaam achter zijn karretje kwam „ouwe Koos” door de sneeuw aanbaggeren. Het was een heel zware dag voor hem geweest. Midden in de winter gaven de mensen hun oude kranten niet zó gemakkelijk weg als anders. Dan hadden zij ze zelf te veel nodig, voor kachels aanmaken, voor aardappels toedekken, ja, wie weet, waarvoor al niet. Maar dan schoten er maar weinig over voor den oude-krantenman. Hij was koud, want zijn kapotte schoenen en zijn dunne kleren beschermden hem niet tegen vorst en sneeuw, zijn handen lagen haast verstijfd om de kruk van zijn wagentje. En al was zijn kar niet half vol, het ging door die verse sneeuw zo moeilijk. Hij liep hardop te mopperen. Dat deed hij haast altijd en daardoor was hij in het stadje een bekend straattype geworden, dat overal en altijd door de kinderen werd geplaagd. Hij liep nu zo helemaal verdiept in zijn eigen mopperijen, dat hij niet eens merkte, dat hij vlak bij een troep joelende kinderen terecht was gekomen.

Maar ineens, daar hoorde hij het, het spotliedje,
40

waar ze altijd mee begonnen en dat den ouden man tot woede bracht, stééds weer.

*Ha, daar heb je „ouwe Koos”,
Die heeft gezeten in de doos!*

Met een nijdig gebrom zette hij zijn wagentje neer en zijn oude ogen keken op.

Wacht eens, begon het daar weer? Nou zou hij ze. Maar een daverend gelach beantwoordde hem. Zo begon hij altijd: „Nou zal ik jullie!” en de sneeuwballen vlogen al om hem heen. Ze waren haast wel alle mis, maar de enkele, die hem raakten, brachten hem helemaal tot woede. En nu werd het pas ècht leuk.

„Ouwe Koos” bukte zich, al viel het niet mee voor zijn stijve rug. Hij graaide met zijn magere handen sneeuw bij elkaar. Maar op de middenweg lag juist al heel weinig. De jongens aan het lachen! Van louter pret werd Japie zo baldadig, dat hij met volle handen sneeuw naar den ouden man toeliep. Vlak bij hem begon te zingen:

*Ha, daar heb je „ouwe Koos”,
Die heeft gezeten in de doos!*

Toen riep hij:

„Hier ouwe, hier heb je sneeuw. Nu kun je teruggooien!” en hij gooide de sneeuw naar Koos toe, onderwijl snel de benen nemend.

Koos gromde als een gewond dier en deed een poging om Japie achterna te gaan, maar dat lukte niet. Och, het lukte immers nooit een van die belhamels te pakken te krijgen.

„Lafbekken,” schreeuwde hij, „blijf staan, als je durft. Dan zal ik je dan zal ik je Wacht maar, ik”

Hij ging weer terug naar zijn karretje, haalde onder een pak oude kranten een fles vandaan en deed, of hij die in de richting van de jongens wilde gooien. Schaterend van het lachen weken zijn kwelgeesten even achteruit en begonnen weer te zingen.

Dit bracht den ouden man buiten zichzelf en onder een stortvloed van scheldwoorden begon hij met de fles heel hard op de rand van zijn kar te slaan, tot ze brak. Koos pakte een tweede en liet die het lot van haar voorgangster delen en zeker zouden alle flessen dezelfde weg gegaan zijn, als niet de stem van een der jongens had geklonken:

„Weg jongens, daar komt een agent aan!”

Waarlijk, in de verte kwam een agent aanlopen, zelfs vrij snel. Maar toen hij bij „ouwen Koos” was, waren de jongens al lang verdwenen. In de verte kon je alleen nog hun gejoel horen.

„Ik zal ze vermoorden. Ja vast, dat doe ik, dat tuig!”

„Kom Koos, niet zo mopperen,” zei zacht de agent, „ik zou maar naar huis gaan. Je moet je niet zo kwaad maken.”

„Niet kwaad maken?” barstte het oude mannetje los, „kom jij liever wat eerder, dat je me beschermen kunt. Maar jullie zijn allemaal het zelfde gezeten in de doos hoe durven ze nooit een dag gezeten, nooit Duivels zijn het, duivels en de politie? Mooie politie zijn jullie, komen als het te laat is Maar ik zal m'n eigen politie wel zijn, ik zal ze vermoorden. Als ik ze te pakken krijg Wacht maar!”

Van den agent nam hij geen notitie meer. Hij vatte zijn karretje weer beet en sjokte verder, allerlei verwensingen mompelend aan het adres van de jongens en van de politie.

De agent zei ook maar niets meer. Met den zó bozen oude viel niet te praten. Schelden deed hij altijd.

Maar, hij zou een beetje met hem meelopen, dan konden in elk geval de jongens niet op een andere plaats hun slachtoffer weer opwachten. Ver was het trouwens niet eens. Bij een bouwvallig huisje liet Koos zijn wagentje staan en begon de kranten af te laden.

Hij bracht de pakken naar binnen, sloot toen zorgvuldig de deur weer en ging zijn karretje wegbrengen.

„Jongens, het is half zes. Ik ga naar huis!” Japie nam afscheid van zijn kameraden. Morgenochtend zouden ze elkaar op het Kerkplein weer treffen en dan forten gaan bouwen. Nu ging hij heerlijk voldaan naar huis. Hè, dat kon fijn worden. Ze aten thuis erwtensoep — „snert” met een kluif — dan na het eten een uurtje met zijn mooi boek dicht bij de kachel, lekker laat naar bed en dan — morgen wéér pret!

Wat een heerlijke middag hadden ze gehad. Op school was het zo fijn geweest. Kerstfeest in de klas was altijd weer mooi. Dan kregen ze een kaarsje voor zich op de bank, het prachtige Kerstevangelie werd verteld en daarna volgde altijd nog een verhaal. Ze hadden een kerstkransje gekregen en dat smaakte in de klas nog lekkerder dan thuis. En daarna . . . ! Wat hadden ze een dolle pret gehad met elkaar en met dien „ouwen Koos”. Heerlijk gewoon! Nee, als de vakantie doorzette, zoals het begin was, dan werd het één reeks van prettige dagen. Alleen . . . Japie kon wel voelen, dat hij moegespeeld was; tjonge, wat waren zijn benen zwaar.

Toen hoorde hij plotseling achter zich zwaar hijgen. Net wilde hij omkijken om te zien, wat er aankwam, toen hij een koude hand in zijn nek voelde en een versleten stem hoorde zeggen:

„Dat had ik niet kunnen denken, dat ik er ooit een in mijn handen zou krijgen. Nou gaat ie d'r aan ook!”

Een ogenblik zakte Japie de schrik als lood in zijn

benen. Zijn knieën knikten en het leek wel, of hij zo in elkaar zou zakken. Maar het volgend moment begreep hij al, dat het enige, wat hem redden kon, was — zich losrukken en weghollen, heel hard weghollen.

Maar „ouwe Koos” had best gevoeld, wat Japie dacht en hij had ook zijn andere hand in gebruik genomen. Nee, dit jong zou hem niet ontsnappen. Hij keek nog eens goed.

Ja, het was dezelfde, die hem vanmiddag sneeuw in het gezicht had gegooid en vlak bij dat gemene liedje had gezongen. Mooi, mooi! Nu kwam de afrekening. En wel piepte en hijgde hij, toen Japie, zonder een woord te spreken, worstelde om los te komen, maar hij hield vast.

„Ja, manneke, probeer het maar! Het zal je niet lukken Nu ga jij met „ouwe Koos” mee en die zal het je voor je hele leven afleren om zo te treiteren „Ouwe Koos” zal nu zelf voor politie spelen en voor rechter ook!”

Japie schrok van de klank in de stem van den ouden man en keek schichtig even op zij. Toen hij de gezichts-uitdrukking van Koos zag, wist hij genoeg. Nog nooit had hij een gezicht gezien, dat zo vertrokken was van woede. De jongen begon te huilen, te smeken of de oude man hem los wou laten, maar „ouwe Koos” gaf geen antwoord meer. Hij scheen niet eens te horen, wat Japie tegen hem zei. Hij bromde allerlei onverstaaubare woorden in zijn baard, maar liet geen ogenblik de greep van zijn handen iets verslappen.

Ze waren bij het huisje. „Ouwe Koos” moest de sleutel pakken en liet één hand even los. Dat was Japie’s laatste kans. Hij gaf een ruk, maar Koos hield vast. Samen rolden ze over de grond. De oude man kwam boven op zijn belager terecht. Uit zijn keel kwam nu een dreigend gegrom en Japie hoorde hem zeggen:

„Als je nog één keer probeert om weg te lopen, dan zal ik je Verstaan?”

Het klonk zo verschrikkelijk, dat Japie zich niet meer durfde verroeren en nu maar alles over zich liet komen, verlamd van angst, grote angst.

Koos krabbelde moeilijk weer overeind, Japie vasthoudend. Hij maakte de deur open en duwde den jongen voor zich uit. Onmiddellijk sloot hij de deur weer en deed er de grendel op. Japie huiverde en in zijn angst begon hij te bidden:

„O Heere, wil me helpen Genade, o God. Dit is zo erg Ik heb zo'n berouw. Heere, breng mij weer veilig thuis verlos mij uit dit gevaar en ik zal nooit meer O God, genade, om Jezus' wil!”

Ze kwamen in een klein kamertje. De oude man maakte licht en Japie zag, dat zij zich in de grootst mogelijke rommel bevonden. Overal stonden pakken oude kranten, overal lagen oude flessen. Op een wrakke tafel lag een stuk brood, daarnaast een groot mes. De hele omgeving maakte Japie nog banger dan hij al was.

„Meneer, ik heb er zo'n spijt van Ik zal het nooit meer doen!” begon hij met bibberende stem. De oude man gaf geen antwoord, duwde den jongen tegen een groot pak kranten, dat in een hoek stond, pakte een stoel en ging recht tegenover hem zitten. Zijn gezicht was nog steeds grimmig en in zijn ogen lag een vreemde gloed.

„Meneer genade!” kermde Japie, met dikke tranen in zijn ogen.

„Ouwe Koos” zei nog steeds niets. In zijn borst piepte en hijgde het, zijn mond beefde. Eindelijk sprak hij.

„Genade? Ja, dat zou je wel willen Nooit genade voor jou Heb jij geweten, wat genade was, jij en je kornuiten? Jij al helemaal niet Ik weet best, dat jij de ergste was van allemaal Ja, jullie denken allemaal, dat „ouwe Koos” gek is. Maar „ouwe Koos” is niet gek. Nee, zeker niet. Dat zul je merken, jij. Ha, nou ik je heb, ik zal je, ik zal je”

Een moment was het weer stil. Met ogen, wijd open van angst, stond Japie „ouwen Koos” aan te kijken. Wat zou er met hem gebeuren?

„Zo, en zing jij nu eerst maar eens dat mooie versje voor me, dat je vanmiddag ook zo goed kende, hè?”

Schriil lachte de oude. Japie sloot de ogen. Dat versje, dat zou hij hier nooit dŭrven zingen, dan vermoordde de oude man hem misschien wel.

„Genade meneer,” kreunde hij weer.

De oude lachte niet meer. Zijn gezicht trilde en dreigend klonk het: „Zingen, jongen! Zingen van ,ouwe Koos’, die in de doos gezeten heeft Zingen dat gemene liedje, of”

Zingen? Nu zingen? Dàt liedje, dat geméne spotliedje? Nóóit, dat zou Japie nooit meer dŭrven zingen, hier, noch ergens anders.

„Ouwe Koos” kwam op Japie af. Hij hoorde weer de adem van den man dicht bij zich; kijken durfde hij niet meer.

„Heere God, help mij. Red mij, ik ben zo bang”

Zingen, dat móest hij. Dat kòn hij niet. Toch zóu het moeten. En ineens wist hij, wat hij zingen moest: het lied, waar ze vanmiddag op school mee geëindigd waren: En bevend klonk zijn stem door het kamertje:

*Heerlijk klonk het lied der engelen,
In het veld van Efratha*

„Nee!” riep ,ouwe Koos’, „dat niet!” Maar Japie hoorde het niet eens. Hij zong door, omdat hij niet anders meer kòn.

*Ere zij God in den Hoge!
Looft den Heer, halleluja!
Vrede zal op aarde dagen,
God heeft in den mens behagen,
Zalig, die naar vrede vragen:
Jezus geeft die! Hoort zijn stem!*

Het bleef heel stil in het kamertje, toen Japie uitgezongen was.

De jongen stond roerloos tegen de stapel kranten aan met de ogen gesloten. Wat er nog komen zou, wist hij niet. Wat de woedende oude man van plan was, wist hij niet. Denken kon hij niet meer

Hoe lang het duurde, hij had er geen idee van, maar toen hoorde hij, als van uit de verte de stem van „ouwe Koos”, dezelfde gebarsten stem, maar zo heel anders, zo helemaal zonder dreiging, zeggen:

„Nog eens, jongen, zing dat versje nog eens!”

Japie opende zijn ogen. Werd nu alles toch anders? Nog stond daar „ouwe Koos” voor hem, maar tranen rolden over diens oude wangen. „Nog eens, jongen!”

Toen Japie weer op straat liep, was het bijna donker. Het was zeker al zes uur geweest. Hollen moest hij, maar hij was zo moe, zo verschrikkelijk moe!

Hij had het uitgesnikt in het wonderlijke kamertje van den wonderlijken ouden man, maar het lied nòg een keer zingen, dat was niet meer mogelijk geweest. Trouwens „ouwe Koos” had er verder ook niet meer op aangedrongen. Hij had nog een paar keer in zich zelf gemompeld van:

*Vrede zal op aarde dagen.
Jezus geeft die! Hoort Zijn stem!*

Toen had hij Japie aangekeken, heel lang en heel vreemd en hij had tegen hem gezegd: „Ga jij maar naar huis, jongen. Ga jij maar naar huis! Maar scheld een ouden man nooit meer uit, dat hij in de gevangenis heeft gezeten en plaag niet meer zo! Dan zal het je goed gaan, want je bent niet slecht. Alleen maar erg onnadenkend. Ga nu maar weg!”

En hij had de grendel van de deur geschoven en Japie uitgelaten. Meteen was de deur weer dichtgegaan.

Hoor, daar sloeg een klok. Eén keer. Japie wist er geen eind meer aan. Gelukkig, daar kwam een meneer aan. Nu kon hij het aan dien vragen. Maar wat schrok hij, toen hij hoorde, dat het al half zeven was. En hoe moe hij ook was, hij probeerde het op een holletje te zetten.

Hij wist, dat hij veel te laat was, hij wist, dat de hele mooie middag stuk lag, hij wist ook, dat het helemaal zijn eigen schuld was. Maar hij zag ook heel scherp, hoe wonderlijk God een uitweg had gegeven, toen alles mis ging.

Daar was eindelijk de straat. Moeilijk gingen zijn voeten de laatste honderd meter. Daar was het huis. Aarzelend belde hij, een heel voorzichtig belletje. Haast direct ging de deur open en:

„Moeder, vader, daar is ie!”

De kamerdeur vloog open en moeder was al bij hem. Ze wilde op hem mopperen en hem tegelijkertijd knuffelen, maar toen ze zag, hoe bleek hij was, begreep ze ogenblikkelijk, dat er iets met Japie gebeurd was en ze duwde resoluut de anderen op zij, nam den jongen mee naar binnen, tot bij de kachel. Daar hielp ze hem uit zijn jasje en wilde juist beginnen te vragen, toen Japie weer begon te huilen. Hij durfde moeder niet aan te kijken en zei maar steeds:

„Niets vragen, toe, niets vragen!”

Moeder keek vader eens aan, vader keek naar de kinderen. Ze begrepen er niets van. Maar moeder vond, dat het ook dadelijk niet hoefde. Als Japie eerst eens gegeten had, zou er wel een boel veranderen. Ze ging naar de keuken, gauw nog wat voor hem klaar maken, al had ze ook aan tafel gezegd, dat die stoute jongen voor straf geen eten zou krijgen.

Intussen hing Japie meer dan hij zat op de stoel bij

de kachel. Hij rilde. Een van de kinderen opperde de veronderstelling, dat hij misschien in de sloot gelegen had, maar alles aan hem voelde droog aan. Moeder kwam binnen met een bord heerlijke soep, maar Japie kon geen hap naar binnen krijgen. Steeds waren er weer tranen en hij werd al maar kouder. Moeder hakte de knoop door:

„Dan gaat hij nu eerst maar naar bed. Zo erg is het niet, als een jongen voor één keer met een lege maag naar bed gaat. Als hij goed geslapen heeft, kan hij morgen een heleboel vertellen.”

Ze bracht Japie zelf naar bed, gaf vader bevel nog vlug een warme kruik te maken, toen ze voelde, hoe steenkoud de voeten van den jongen waren. Het was net, of hij er niet bij was. Hij lag maar te trillen, had zijn ogen dicht en nu en dan kreunde hij een klein beetje, of hij pijn had.

„Zullen we den dokter maar niet even laten komen?” informeerde vader.

Moeder haalde de schouders op.

„Ik kan er nog zo weinig van zeggen. Laten we nog wat afwachten. Het zal straks wel zakken en dan zullen we ook wel het verhaal te horen krijgen, wat hem overkomen is. Ik geloof niet, dat hij koorts heeft. Hij is alleen maar overstuur!”

Het werd een heel onrustige avond. Het leek of Japie direct sliep, maar o, wat lag hij al gauw te woelen en te ijlen.

„Ouwe Koos is niet slecht,” hoorden ze hem mompelen, „alleen maar goed Ik zal het nooit meer doen nooit meer.”

Zijn stem klonk haast smekend: „Laat u me alsjeblieft los. Meneer, toe, ik zal het nooit Nee, nee néé, niet dóen. Níet dat liedje laten zingen. Dat kan ik niet meer!”

Tot grote verwondering van vader en moeder, die

angstig bij zijn bed zaten, begon hij toen opeens te neuriën: ‚Heerlijk klonk het lied der engelen.’ Toen begon het gemompel weer: ‚Ouwe Koos’ heeft niet in de gevangenis gezeten. Geloof het maar niet, hoor!’

Vader ging een klein lichtje op. Hij riep Dik, het oudere broertje.

„Dik, vertel me eens, hebben jullie vanmiddag ‚ouwe Koos’ geplaagd?”

Dik kreeg een kleur. Vader had het immers vaak genoeg streng verboden.

„Een beetje, vader. Maar hij deed ook zo raar!”

„Daar zullen we het morgen over hebben. Was Japie daar ook bij?”

„Ja vader,” klonk het na een korte aarzeling.

„Was Japie soms weer een van de belhamels?” Vaders stem klonk streng.

„Och, we hebben er allemaal aan meegedaan,” zei Dik, die zijn broertje niet graag verraden wilde.

Vader wist genoeg. Diks halve antwoord had hem de hele waarheid gezegd en hij begreep nu wel, in verband met de wartaal, die Japie uitsloeg, dat de oude man hem op de een of andere manier te pakken had gekregen en zich gewroken had. Wist hij nu nog maar, hoe het gebeurd was!

Om een uur of tien werd Japie rustiger. Hij zuchtte heel diep en sloeg de ogen op. Bij het zien van vader en moeder, die in spanning aan zijn bed zaten, lachte hij een beetje witjes en zei:

„Zo’n hoofdpijn Krijg ik een beetje water?”

Dat had hij al heel vlug, want vader en moeder stonden tegelijk op om het te pakken. Moeder was het eerst en ze wilde hem, toen hij gedronken had, al lekker weer instoppen, toen vader zei:

„Wacht daar nog even mee, moeder. Laat mij eens een ogenblikje met Japie alleen. Ik zou graag nog wat met hem willen praten!”

50

Moeder ging de kamer uit. Toen zei vader:

„Japie, heb je God al om vergeving gevraagd, voor wat er gebeurd is?”

Vader probéerde het maar. Japie dacht evenwel, dat vader op de een of andere manier alles al wist en aarzelend klonk het:

„Ja, vader. God heeft me immers geholpen!”

„Vertel vader dan eens, jongen, wat er precies gebeurd is. Vader weet lang nog niet alles!”

En moeilijk waren de woorden over Japie's lippen gekomen, met veel lastige tranen, het hele verhaal van het plagen van ,ouwe Koos' en diens wraak.

„. . . . Ik was zo bang, vader, zo vreselijk bang en ik bad maar steeds, of de Heere me helpen wilde en toen”

„Nou, wat ,en toen'?” drong vader aan.

Maar Japie was te suf en te moe.

„Ik weet het niet meer. Maar ineens zei ,ouwe Koos', dat ik geen slechte jongen was en toen heeft hij me laten weggaan 't Was zo vreselijk!”

Vader dacht een moment na. Zou hij nog even blijven aanhouden en proberen er uit te krijgen, wat Japie nog niet gezegd had? Maar toen hij zich weer naar den jongen wendde, was deze in slaap gevallen, een rustige, diepe slaap.

„Dat kan morgen ook wel,” zei vader in zichzelf. Behoedzaam dekte hij Japie toe, draaide het licht uit en ging op zijn tenen naar beneden.

De andere kinderen waren inmiddels naar bed gegaan. Vader en moeder zaten samen in de huiskamer.

„En ben je wat wijzer geworden?” vroeg moeder, toen vader weer in zijn stoel zat.

Vader vertelde, wat hij gehoord had.

„Nu mis ik nog één schakel. En ik denk, dat ,ouwe Koos' me die morgen nog beter kan geven dan Japie. Ik zal daar dus morgen vroeg eens heenstappen, voor

ik de kans loop, dat hij al weer de weg op is met zijn karretje. Japie heeft den ouden man erg geplaagd. Die heeft Japie meegenomen en het zou zeker met onzen boy slecht zijn afgelopen, als er niet iets gebeurd was En dat kan Japie zich helemaal niet herinneren. 't Is ook beter misschien, wanneer ik dat van den ander hoor. Want ineens was de oude man helemaal veranderd, hij heeft onzen jongen geen kwaad gedaan en hem zonder meer naar huis gestuurd."

„Slecht afgelopen, vader?" Moeder schrok.

„Ja vrouw, slecht afgelopen, als God onzen jongen niet had gespaard en den oude tot andere gedachten had gebracht. Hij wist niet meer wat hij deed. Ze hebben het vanmiddag wel heel erg bont gemaakt en Japie was zowat haantje-de-voorste."

De volgende morgen ging vader al vroeg op stap. Japie sliep nog. De gebeurtenissen van gister hadden hem zó moe gemaakt, dat hij dwars door alle rumoer van een druk gezin heen sliep. Vader had met moeder afgesproken, dat Japie in ieder geval die dag maar binnen moest blijven. Al had het kwaad zichzelf wel heel zwaar gestraft, toch moest dit ook gebeuren. Hij was immers een uur te laat thuisgekomen.

Bij het huisje van ,ouwe Koos' stopte vader en zocht naar de bel. Die was er niet. Dan maar flink met de deurknop gerammeld. Dat hielp ook, want even later klonk er gestommel en klonk er een stem achter de deur:

„Wie is daar?"

„Goed volk, Koos, doe maar gerust open!" zei vader, zo vriendelijk hij kon.

„Wat moet je van me?" vroeg de stem achterdochtig.

Wat moest vader nu zeggen? Ja, hij wist het al.

„Ik ben de vader van dien jongen van gister!"

Als antwoord hoorde vader de grendel wegschuiven,

de deur ging open en daar stond ,ouwe Koos', krom en oud, een toonbeeld van armoede.

„Kom er in, meneer,” zei hij, „ik wil wel es met je praten!”

Het viel vader tot nu toe allemaal mee. Het zou hem niets verwonderd hebben, wanneer de oude man geweigerd had hem te ontvangen. Hij kwam in hetzelfde kamertje, waar gister Japie in was geweest. De pakken kranten stonden er nog. Het was vader toch even vreemd te moe. Hier had dus gister zijn jongen zulke verschrikkelijke angsten uitgestaan

„Koos, ik wou eens van je weten, wat er gister gebeurd is. Of eigenlijk wilde ik maar een stukje van je weten. M'n jongen heeft me namelijk bijna alles verteld. Op een kléin stukje na. Dat kon hij niet vertellen, dat schijnt hij zich ook trouwens niet meer te herinneren. En dat moet jíj me zeggen. Waarom heb je den jongen losgelaten, zonder hem ook maar iets kwaad te doen?”

De oude stond stil voor zich uit te kijken. Om zijn mond beefde het een beetje.

„Om dat versie, meneer. Enkel en alleen om dat versie!”

„Welk versje?” vroeg vader in spanning. Zou het dan toch nog gaan om dat scheldliedje, waarin gezinspeeld werd op de gevangenis?

„Dat van ,Vrede zal op aarde dagen', meneer Dat versie heeft m'n moeder me geleerd, toen ik een klein kind was. M'n moeder was een vrome vrouw, meneer. Wat heb ze niet vóór me gebeden en mèt me gebeden. Maar ik had zo'n harde kop Ik moest er niets van weten, toen ik wat ouder werd. Ik ben 't helemaal vergeten, al die jaren. Ik heb de mensen gehaat, omdat ze me plaagden. Ik heb nooit in de gevangenis gezeten, geen dag, meneer. En overal werd ik met dat spotliedje nageschreeuwd. Toen heb ik

gezworen me te wreken, aan de eerste, die ik in mijn handen zou krijgen. Het lukte me nóóit. Altijd weer waren ze vlugger dan ik. Tot ik gister uw jongen in m'n handen kreeg En ik verzeker u, dat ik geen goeie plannen met hem had. Ik wou hem dwingen nog één keer dat versie te zingen. En daarna nou! En hij durfde niet en 'k ging naar hem toe. En toen werd hij zo akelig bleek. En ineens begon hij dàt versie te zingen: „Heerlijk klonk het lied der engelen!” Ik heb nog ‚nee’ tegen hem geschreeuwd, want ik wilde dat versie niet, ik moest er niets van hebben. Ik wilde me wréken, éindelijk wréken, na al die jaren. Maar hij hoorde me niet eens, hij stond daar maar zo stil en wit en hij zong maar. En toen zag ik daar m'n moeder achter hem staan en ze zei tegen me: „Koos, wil je je nek nou nog niet buigen? Ik heb zo lang voor je gebeden” Dat zei ze vroeger ook zo vaak tegen me. En toen toen raakte ik van de kook, meneer. Ik wist alleen maar dit, dat ik dien jongen, dienzelfden jongen, die me zo getreiterd had, geen kwaad meer doen mocht, omdat ie kwam met de boodschap van m'n moeder na al die jaren”

„Je bedoelt met de boodschap van God,” zei vader zacht.

„Ik heb er vannacht niet van kennen slapen, meneer,” vervolgde de oude, „de hele nacht heb ik hier rond gelopen en steeds maar gezegd, dat ik niet wou.

En steeds zei m'n moeder weer tegen me: „Je zult toch wel moeten komen, Koos. Er wordt al zo lang op je gewacht.” En nou weet ik het nòg niet, meneer. Ik durf vandaag de straat niet meer op. De jongens zullen me weer plagen en ik ben bang, meneer. Ik ben zo bang, dat ik me zelf dan niet meer beheersen kan”

„Hoe oud ben je eigenlijk, Koos?” wilde vader weten.

54

„Drie en zeventig, meneer, en meneer moet me geloven, ik heb het raar gemaakt in de wereld, maar gezeten heb ik nog nóóit, geen dag.”

Het kwam allemaal met dezelfde eentonige, droeve stem. Een oude man met een oude stem, die het verhaal deed van zijn vernielde leven en zijn biddende moeder. Het was lang stil in het kamertje. Toen zei vader:

„Wat ben ik blij, dat het zó gelopen is, Koos. Wat ben ik blij, dat mijn jongen, die aan jou zo veel kwáád gedaan heeft, door Gød gebruikt is, om jou de weg naar huis te leren. Ga eens zitten, man. We moeten rustig met elkaar praten”

Het was Kerstmorgen. Over het stadje beierden de kerkklokken. Ze zonden hun klanken de koude morgen in en drongen door in alle huizen, bij de rijken en bij de armen, bij de blijden en de droeven. ‚Kom dan’, zeiden de klokken, ‚kom dan en aanbid het kindeke in de kribbe van Bethlehem.’

Met vader en moeder ging Japie naar de kerk. Anders mocht hij altijd met de andere kinderen mee, nu moest hij speciaal bij vader en moeder blijven. Hij vond het niets erg. Ook de dag van gister was hem niet lang gevallen. Hij had niet eens meer aangedrongen, toen moeder zei, dat hij niet naar buiten mocht. Veel zin had hij niet. In zijn hoofd was zo’n raar licht gevoel, net of hij steeds een beetje duizelig zou worden

De naam van ‚ouwe Koos’ was helemaal niet meer genoemd. Moeder had de anderen ten strengste verboden er met Japie over te spreken. Ook had ze hem helemaal niet verteld, dat vader naar den ouden man was toegegaan en met hem gesproken had

Japie voelde zich best veilig tussen vader en moeder. Hij keek om zich heen. Zou nu geen van al die mensen hier weten, wat er gebeurd was? Zéker niet!

Dat wisten alleen vader en moeder — en de Heere God. Maar God had hem vergeven. Dat wist Japie zo stellig. Anders was hij niet zo wonderlijk gered eergisteren. Hoor, het orgel, hoor al die klanken, die steeds weer samenvloeden tot het ‚Ere zij God‘. Steeds voller werd het. Daar had je Bram met zijn vader en moeder, daar was Arie, daar en ineens trok hij wit weg. Hij greep moeder bij haar arm.

„Moeder,“ zei hij hees en hij keek haar aan, alsof hij hulp zocht.

Want daar kwam langzaam, met gebogen hoofd een oud man, — ‚ouwe Koos‘

„Ja jongen,“ zei moeder toen zacht, „die is ook thuis gekomen. Uit het kwaad, dat jij hebt aangesticht, heeft God het goede laten voortkomen. Dit is het begin. Vader zal zorgen, dat hij geholpen wordt, die stakkerd.“

Japie zat maar stil te kijken. Hij zag den ouden man in een bank klimmen, hij zag, dat hij ging zitten. Hij vergat alles om zich heen. Het drong niet tot hem door, dat de dominee op de preekstoel kwam, dat het orgel ophield met spelen

Toen het heel stil was in de kerk, hoorde hij opeens woorden en het klonk hem, of ze uit de hemel kwamen:

Genade zij U en vrede, van God onzen Vader
en van onzen Heere Jezus Christus en van den
Heiligen Geest, Amen.

Toen pas drong in volle heerlijkheid tot Japie door, dat het Kerstfeest was, voor hem, maar óók voor ‚ouwe Koos‘.